

Recenzja

M. PLIŃSKI & A. WITKOWSKI 2009. **Okrzemki – Bacillariophyta (Diatoms). Część pierwsza: Okrzemki centryczne (Coscinodiscophyceae)**. W: M. PLIŃSKI (red.), Flora Zatok Gdańskiej i wód przyległych (Bałtyk Południowy), 4/1. 205 str., 154 tablic. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk. ISBN 978-83-7326-649-0.

Po tomach do oznaczania sinic i euglenin opublikowanych w tej serii ukazała się właśnie pierwsza część klucza do oznaczania okrzemek. Dzięki studiom w transmisyjnym i skaningowym mikroskopie elektronowym, wiedza o okrzemkach tak bardzo rozwinęła się w ostatnim pięćdziesięcioleciu, że opisy znanych gatunków nie mieszczą się w jednym tomie. Obecna część obejmuje okrzemki centryczne; okrzemki piezaste (pennatae: *Fragillariophyceae* i *Bacillariophyceae*) opracowane będą w dalszych tomach. W części ogólnej podano charakterystykę okrzemek i ich rolę w przyrodzie, metody opracowywania i podstawy taksonomii. Bardzo cenne jest zestawienie słowniczka terminów dotyczących budowy ich pancerzyków. Szczegółowo omówiono metody stosowane przy praktycznej ocenie warunków panujących w wodach morskich i słodkich, oparte na wskaźnikowych wartościach poszczególnych gatunków. W wykorzystaniu tych metod z powodzeniem pomogłoby podanie wartości wskaźnikowych przy opisach gatunków albo załączenie listy gatunków wskaźnikowych. W części systematycznej dychotomiczne klucze doprowadzają do podklas, rzędów, rodzin, rodzajów i gatunków (są też i odmiany). Przy opisach gatunków podano miejsca odnalezienia ich w Bałtyku, szczególnie w Zatoce Gdańskiej oraz w Zalewach Szczecińskim i Wiślanym. Wśród ponad 150 gatunków jest znaczna liczba takich, których dotąd nie notowano na polskim odcinku Bałtyku. Obcojęzyczny czytelnik może skorzystać z wiadomości zebranych w tomie dzięki angielskiemu skrótkowi zawierającym klucze do oznaczania doprowadzające do rodzajów z wykazem uwzględnionych gatunków. Całość tekstu dopełnia spis cytowanej literatury. Tekst (też angielski) uzupełniają rysunki wybrane z polskich i zagranicznych publikacji, rzadziej oryginalne fotografie ze świetlnego mikroskopu autorstwa Dr M. Bąk (tych ostatnich przydałoby się jeszcze więcej – przy gatunkach nie podano powiększeń). Na końcu tomu dodano oryginalne fotografie 25 wybranych gatunków wykonane w mikroskopie skaningowym, a także 22 barwne zdjęcia dające pojęcie o żywych komórkach i koloniach okrzemek centrycznych.

Marudna recenzentka chętnie widziałaby, żeby w części ogólnej wspomniano o wewnętrznej budowie komórek (na niektórych rysunkach są przecież zaznaczone chromatofory) i o metodach stosowanych przy badaniach w mikroskopach elektronowych. Te metody trzeba propagować, bo popularność stosowania takich badań wzrasta w całym świecie. Można by też uwzględnić dane o okrzemkach kopalnych; jest już tych opracowań sporo i pewnie będzie jeszcze więcej, więc taki klucz i przy nich by się przydał. Przy okazji: *Xanthophyceae* to różnowiciowe, a nie różnowiciowce (str. 9), bo mają różne wici; ten błąd powtarzają też niektóre podręczniki (recenzentem nie jest Jadwiga Siemińska, ale Siemińska – rewers karty tytułowej).

Poprzednie polskie klucze do oznaczania okrzemek (Sypniewski 1860; Siemińska 1964) dotyczyły wyłącznie gatunków słodkowodnych. Obecny, oprócz gatunków morskich obejmuje też słodkowodne, gdyż wody w Bałtyku Południowym są słabo zasolone i żyją w nich też gatunki euryhalinowe, pospolite w jeziorach i rzekach, a inne jeszcze przynoszone są z ładu. Niniejszy tom napisany przez Profesora Marcina Plińskiego, wybitnego znawcę glonów Bałtyku, oraz Profesora Andrzeja Witkowskiego, jednego z czołowych specjalistów od okrzemek, przyczyni się z pewnością do lepszego poznania okrzemkowej flory naszego Bałtyku. Będzie też przydatne dla fykologów i hydrobiologów badających wody śródlądowe. Wobec prowadzenia intensywnych prac taksonomicznych nad okrzemkami opracowanie to – wraz ze spodziewanymi dalszymi częściami – ma szansę być bardziej nowoczesne od świetnego niemieckiego klucza Krammera i Lange-Bertalota (1986–1991). – JADWIGA SIEMIŃSKA, *Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, ul. Lubicz 46, PL-31-512 Kraków, Polska.*